

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Υπευθυνότητα

Τι είδους ευθύνες έχουν οι άνθρωποι;

Νομική ευθύνη

Οι πολίτες κάθε κράτους δικαιούνται να γνωρίζουν ποια είναι τα νόμιμα δικαιώματά τους και να εκτιμήσουν την έκταση των νομικών ευθυνών τους απέναντι στο κράτος και τους άλλους πολίτες. Οι ευθύνες των πολιτών στις δημοκρατίες μερικές φορές συνοψίζονται σε τρία βασικά καθήκοντα, δηλαδή να ψηφίζουν, να πληρώνουν φόρους και να υπακούουν τον νόμο.

Οι ευθύνες είναι συχνά η άλλη όψη των δικαιωμάτων. Για παράδειγμα, το δικαίωμα ελευθερίας του λόγου συνεπάγεται την ευθύνη να επιτρέπεται το ίδιο και στους άλλους. Ωστόσο, οι άνθρωποι που διαπράττουν εγκλήματα δεν χάνουν το δικαίωμα που στέρησαν σε άλλους (όπως στην περίπτωση δολοφονίας ή διάκρισης). Επίσης, οι άνθρωποι συχνά έχουν υποχρεώσεις που δεν χαρακτηρίζονται από αμοιβαιότητα, όπως για παράδειγμα, υποχρεώσεις απέναντι στα παιδιά.

Ηθική ευθύνη

Στην EDC είναι πολύ σημαντικό να καλλιεργηθεί η ικανότητα των νέων να σκέφτονται ηθικά. Χωρίς αυτή την ικανότητα, δεν μπορεί να υπάρξει καμιά κριτική αξιολόγηση σχετικά με την δικαιοσύνη των νόμων της κοινωνίας ή των κοινωνικών δομών. Γι' αυτό τον λόγο, όταν οι μαθητές διδάσκονται για νόμους που τους επηρεάζουν, πρέπει επίσης να ενθαρρύνονται να αξιολογήσουν κριτικά τη λειτουργία και τον σκοπό τους, και αν θα πρέπει να αλλάξουν.

Διδάσκουμε για την υπευθυνότητα

Εξετάζοντας τους λόγους για τους οποίους οι άνθρωποι συμπεριφέρονται με κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο, ή τονίζοντας την έκταση των αναγκών άλλων ανθρώπων, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να αποκτήσουν μεγαλύτερη επίγνωση των αναγκών και των δικαιωμάτων των άλλων. Είναι, επίσης, σημαντικό για τους εκπαιδευτικούς να επιδείξουν στάση ευθύνης μπροστά στους μαθητές.

Οι μαθητές μαθαίνουν να είναι υπεύθυνοι πολίτες, όχι μόνο μέσα από τη μελέτη στην τάξη, αλλά και μέσω της ευκαιρίας που τους δίνεται να μάθουν από την εμπειρία. Σε αυτό το πλαίσιο, η EDC ενθαρρύνει τους μαθητές να συμμετέχουν στη ζωή του σχολείου και της ευρύτερης κοινότητας, για παράδειγμα, μέσω των σχολικών συμβουλίων.

Σε αυτή την ενότητα οι μαθητές θα:

- διερευνήσουν το εύρος των αρμοδιοτήτων που έχουν οι πολίτες στην κοινωνία*
- διερευνήσουν τη φύση των νομικών ευθυνών των ανθρώπων*
- εξετάσουν τη φύση των κοινωνικών ευθυνών*
- εξετάσουν γιατί οι άνθρωποι αναλαμβάνουν προσωπική ευθύνη για να επιφέρουν αλλαγές.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Υπευθυνότητα

Τι είδους ευθύνες έχουν οι άνθρωποι;

Τίτλος μαθ/τος	Μαθησιακοί στόχοι	Εργασίες μαθητών	Υλικά	Μέθοδοι
Μάθημα 1: Υποχρεώσεις στο σπίτι	Διερευνάται το φάσμα των υποχρεώσεων που έχουν οι άνθρωποι. Γίνεται κατανοητό ότι οι ευθύνες μπορεί να συγκρούονται.	Οι μαθητές αναλύουν το ηθικό δίλημμα. Συζητούν εναλλακτικές αναλύσεις. Κάνουν δηλώσεις σε ατομικό επίπεδο.	Αντίγραφα της ιστορίας "Ο Milan κάνει μια επιλογή". Χαρτί για γραπτές εργασίες.	Ατομική και σε μικρές ομάδες συζήτηση. Συζήτηση σε ολομέλεια. Ατομική γραπτή εργασία.
Μάθημα 2: Γιατί οι άνθρωποι πρέπει να υπακούν στον νόμο;	Διερευνάται η ηθική λογική που διέπει τις αποφάσεις σχετικά με τις συγκρούσεις των ευθυνών.	Οι μαθητές αναλύουν ένα ηθικό δίλημμα. Οι μαθητές αξιολογούν κριτικά λόγους νομικής υπακοής. Οι μαθητές προτείνουν καταστάσεις στις οποίες ένα ηθικό καθήκον θα μπορούσε να παρακάμψει την υποχρέωση να τηρείται ο νόμος.	Αντίγραφα της ιστορίας "Το δίλημμα του Schmitt". Χαρτί για γραπτές εργασίες. Πίνακας	Ανάλυση ηθικών διλημάτων. Εκπαιδευτικός-υποστηρικτική ανάλυση. Συγγραφή ιστορίας. Συζήτηση σε ολομέλεια.
Μάθημα 3: Τίνος πρόβλημα είναι αυτό;	Διερευνάται η φύση των νομικών ευθυνών των ανθρώπων. Διερευνάται η διάκριση μεταξύ ηθικών και νομικών υποχρεώσεων.	Οι μαθητές συζητούν την ευθύνη για ορισμένα κοινωνικά προβλήματα. Ολοκληρώνουν ένα πλαίσιο σκέψης. Απαντούν γραπτώς στα ζητήματα που τέθηκαν.	Αντίγραφα του "γράμματος". Πίνακας Χαρτί για κάθε μαθητή. Συγγραφή.	Δομημένη κριτική ανάλυση. Ανάλυση και συζήτηση σε μικρές ομάδες. Συναίνεση για επίτευξη και διαπραγμάτευση. Ατομική συγγραφή.
Μάθημα 4: Γιατί οι άνθρωποι γίνονται ενεργοί πολίτες;	Εξετάζεται η κοινή για όλους φύση των κοινωνικών προβλημάτων. Εξετάζονται οι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη δυστυχία άλλων ανθρώπων. Διερευνάται ο ρόλος των ΜΚΟ στην κοινωνία των πολιτών.	Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες για να συνθέσουν μια αφήγηση. Κάνουν υποθέσεις σχετικά με τα κίνητρα που ενεργοποιούν την κοινωνική συμπεριφορά. Εξετάζουν τον ρόλο των ΜΚΟ. Σε ομάδες, ερευνούν το έργο μιας ΜΚΟ ή μιας κοινωνικής εκστρατείας. Ομαδικά, παρουσιάζουν τα ευρήματά τους.	Αντίγραφα των δελτίων σχετικά με την Jelena Santic (φυλλάδιο μαθητή 6.4), ήδη κομμένο. Υποστηρικτικό υλικό για την έρευνα. Υλικά για την ομάδα παρουσιάσεων, π.χ. μεγάλα φύλλα χαρτιού, χρωματιστά στυλό.	Ομαδική εργασία. Διαπραγμάτευση. Ηθική συλλογιστική. Κριτική αξιολόγηση. Έρευνα. Ομαδική παρουσίαση.

Μάθημα 1

Υποχρεώσεις στο σπίτι

Οι άνθρωποι βιώνουν συγκρούσεις νομιμοφροσύνης - πώς πρέπει να αποφασίσουν;

Μαθησιακοί στόχοι	Διερευνάται το φάσμα των υποχρεώσεων που έχουν οι άνθρωποι. Γίνεται κατανοητό ότι οι ευθύνες μπορεί να συγκρούονται. Διερευνάται η ηθική λογική που διέπει τις αποφάσεις σχετικά με τις συγκρούσεις των ευθυνών.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές αναλύουν τα ηθικά διλήμματα. Συζητούν εναλλακτικές αναλύσεις. Κάνουν δηλώσεις σε ατομικό επίπεδο.
Υλικά	Αντίγραφα της ιστορίας “ο Milan κάνει μια επιλογή”. Χαρτιά για γραπτή εργασία.
Μέθοδοι	Ατομική και σε μικρές ομάδες συζήτηση. Συζήτηση σε ολομέλεια. Ατομική γραπτή εργασία

Εννοιολογική μάθηση

Ευθύνη: Κάτι που οι άνθρωποι πρέπει να κάνουν – οι ευθύνες μπορεί να είναι νομικές, ηθικές ή κοινωνικές, ανάλογα με το πώς προκύπτουν.

Ηθική σύγκρουση: Οι άνθρωποι βιώνουν σύγκρουση όταν πρέπει να αποφασίσουν ανάμεσα σε δύο τρόπους δράσης.

Ευθύνη του πολίτη: Καθήκοντα των ατόμων στην ευρύτερη κοινότητα. Αυτές οι ευθύνες προκύπτουν γιατί η συμμετοχή σε μια κοινότητα φέρνει δικαιώματα σε αντάλλαγμα προς υποχρεώσεις.

Το μάθημα

Ο/η εκπαιδευτικός εισάγει την ιδέα ότι ο καθένας έχει υποχρεώσεις κάποιου είδους και μπορεί να προκύψουν προβλήματα όταν οι άνθρωποι βάζουν κάποιες υποχρεώσεις πάνω από κάποιες άλλες. Πρέπει να κάνουν δύσκολες επιλογές. Ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει την ιστορία “Ο Μίλαν κάνει μια επιλογή” και ζητά από τους μαθητές να σκεφτούν σχετικά με τα ακόλουθα θέματα. Κάποιες ερωτήσεις μπορούν να συζητηθούν σε ζευγάρια πριν δοθούν οριστικές απαντήσεις. Για τις άλλες, οι μαθητές μπορούν να κρατήσουν σημειώσεις πριν μοιραστούν τις ιδέες τους στην τάξη.

1. Τι λέει η ιστορία για το είδος των υποχρεώσεων του Μίλαν; Πόσα διαφορετικά είδη ευθύνης μπορείτε να δείτε (ευθύνη για τον εαυτό του, την οικογένειά του, το σχολείο, την τοπική κοινότητα ή τον ευρύτερο κόσμο);
2. Τι νομίζετε ότι πρέπει να κάνει ο Μίλαν και γιατί; Συμφωνούν όλοι στην τάξη;
3. Πόσο δύσκολη νομίζετε ότι είναι η απόφαση του Μίλαν; Τι την κάνει δύσκολη;
4. Τι ευθύνες έχει ο πατέρας του Μίλαν στην ιστορία; Πόσες μπορείτε να δείτε;

5. Πιστεύετε ότι ήταν σωστό να ζητήσει ο πατέρας του από τον Μίλαν να μείνει στο σπίτι;
6. Πόσο σοβαρό θα ήταν να παρακούσει ο Μίλαν τον πατέρα του; Αυτή θα ήταν μια δύσκολη απόφαση για τον Μίλαν; Αιτιολογείστε την απάντησή σας.

Γραπτή εργασία

Με δικά σας λόγια, γράψτε τι νομίζετε ότι έγραψε ο Μίλαν στον πατέρα του. Συγκρίνετε αυτό που γράψατε με ό,τι έγραψαν οι υπόλοιποι στην τάξη. Οι μαθητές μοιράζονται τις ιδέες τους.

Γενίκευση

Ίσως οι μαθητές έχουν ήδη ασχοληθεί με κάποιες γενικές πτυχές της ηθικής σύγκρουσης.

Ο/η εκπαιδευτικός ανταποκρίνεται σε αυτές τις σκέψεις ή ζητά από την τάξη να σκεφτεί γενικότερα για τα είδη ευθύνης που έχουν οι άνθρωποι απέναντι:

- στον εαυτό τους*
- στην οικογένειά τους*
- στην τοπική κοινότητα*
- στην εθνική κοινότητα*
- στον ευρύτερο κόσμο.

Οι μαθητές εργάζονται πάλι σε ομάδες. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον πίνακα για να γράψουν τις διάφορες ευθύνες. Οι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι διαφωνούν σχετικά με τον βαθμό στον οποίο οι άνθρωποι έχουν ευθύνες για τους άλλους και για την κοινότητα συζητούνται στη συνέχεια στην τάξη.

Ατομικές δηλώσεις

Ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει στη συνέχεια να δώσει τις ακόλουθες πληροφορίες στους μαθητές. “Στην ιστορία του Μίλαν οι ευθύνες έρχονται σε σύγκρουση μεταξύ τους. Σκεφθείτε μερικά δικά σας παραδείγματα στα οποία συγκρούονται οι ευθύνες των ατόμων. Πάρτε μερικά συγκεκριμένα παραδείγματα και συζητήστε για το πώς σκέφτονται οι άνθρωποι την επίλυση συγκρούσεων για ευθύνες”. Αν αυτό είναι δύσκολο για τους μαθητές, ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να δώσει κάποια συγκεκριμένα παραδείγματα, από το τοπικό πλαίσιο.

Μάθημα 2

Γιατί οι άνθρωποι πρέπει να υπακούουν στον νόμο;

Ποιοι είναι οι καλύτεροι λόγοι για την τήρηση του νόμου;

Μαθησιακοί στόχοι	Διερευνάται η φύση των νομικών ευθυνών που έχουν οι άνθρωποι. Διερευνάται η διάκριση μεταξύ ηθικών και νομικών υποχρεώσεων.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές αναλύουν ένα ηθικό δίλημμα σε συζήτηση σε ολομέλεια. Αναλύουν κριτικά τους λόγους υπακοής στους νόμους. Προτείνουν καταστάσεις στις οποίες ένα ηθικό καθήκον θα μπορούσε να παρακάμψει τον νόμο.
Υλικά	Αντίγραφα της ιστορίας “Το δίλημμα του Schmitt”. Χαρτί για γραπτές εργασίες. Πίνακας.
Μέθοδοι	Από κοινού ανάλυση των ηθικών διλημάτων. Εκπαιδευτικός-υποστηρικτική ανάλυση. Συγγραφή ιστορίας. Συζήτηση σε ολομέλεια.

Εννοιολογική μάθηση

Νόμος: Ένας κανόνας που έχει θεσπιστεί από τοπική ή εθνική κυβέρνηση.

Κράτος δικαίου: Στις δημοκρατικές κοινωνίες, οι κυβερνήσεις και όσοι βρίσκονται στην εξουσία υπόκεινται στους νόμους της χώρας. Η εξουσία αλλάζει χέρια δημοκρατικά σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται από το σύνταγμα της χώρας, και όχι ως αποτέλεσμα άσκησης βίας ή πολέμου. Οι άνθρωποι έχουν το καθήκον να υπακούουν τον νόμο γιατί έτσι έχει αποφασιστεί δημοκρατικά.

Νομική ευθύνη: Οι υποχρεώσεις που έχουν ανατεθεί στους ανθρώπους από τον νόμο.

Ηθική υποχρέωση: Οι προσωπικές υποχρεώσεις που αισθάνονται οι άνθρωποι και βασίζονται στις πεπειθήσεις τους σχετικά με το τι είναι σωστό και τι λάθος.

Το μάθημα

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει την ιστορία “Το δίλημμα του Schmitt” και ζητά από τους μαθητές να εργαστούν σε ζευγάρια και να εξετάσουν αν ο Schmitt έπρεπε να παραβεί τον νόμο και να κλέψει τα χρήματα ή όχι. Ο/η εκπαιδευτικός γράφει διαφορετικές απόψεις στον πίνακα σχετικά με το αν ο Schmitt έπρεπε να κλέψει τα χρήματα.

Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να επιλέξουν μια άποψη με την οποία συμφωνούν και να προσθέσουν την δική τους αιτιολογία γράφοντας:

- Ο Schmitt έπρεπε να κλέψει τα χρήματα γιατί...
- Ο Schmitt δεν έπρεπε να κλέψει τα χρήματα γιατί ...

Ο/η εκπαιδευτικός σημειώνει στον πίνακα τις αιτίες που προτείνονται από τους μαθητές. Για παράδειγμα,

“Έπρεπε να κλέψει τα χρήματα γιατί η ζωή της κόρης του είναι πιο σημαντική από τον νόμο κατά της κλοπής”

“Δεν έπρεπε να κλέψει τα χρήματα γιατί μπορεί να τον έπιαναν” ή

“ Δεν έπρεπε να κλέψει γιατί είναι λάθος να καταπατούμε το νόμο”.

Οι διαφορετικοί λόγοι συζητούνται στη συνέχεια στην τάξη. Γιατί είναι διαφορετικοί; Είναι μερικοί λόγοι καλύτεροι από κάποιους άλλους; Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να συμπληρώσουν την πρόταση:

“Γενικά είναι λάθος να καταπατάται ο νόμος γιατί...”

Εναλλακτικά, ο/η εκπαιδευτικός θα μπορούσε να ζητήσει από την τάξη να σκεφτεί όσους πιο πολλούς λόγους μπορεί σχετικά με το γιατί είναι λάθος να καταπατάται ο νόμος. Τυπικά, απαντώντας σε αυτό το ερώτημα, υπάρχει πλήθος απαντήσεων, περιλαμβάνοντας τις ακόλουθες:

“Είναι λάθος να καταπατάται ο νόμος γιατί:

- μπορεί να συλληφθείς και να τιμωρηθείς”
- ο νόμος προστατεύει τους ανθρώπους και είναι λάθος να βλάπτεις τους άλλους”
- όλοι θα γίνονταν άγριοι αν δεν τους σταματούσε ο νόμος”
- η καταπάτηση του νόμου υπονομεύει την εμπιστοσύνη ανάμεσα στους ανθρώπους”
- η κοινωνία χρειάζεται τον νόμο για να επιβιώσει, χωρίς νόμους θα επικρατούσε χάος”
- η καταπάτηση του νόμου παραβιάζει τα δικαιώματα των ανθρώπων, όπως αυτά της ιδιοκτησίας ή της ζωής.”

Ο/η εκπαιδευτικός τονίζει ότι οι άνθρωποι έχουν πολλούς λόγους για να υπακούν στον νόμο. Μερικοί από αυτούς σχετίζονται με το ατομικό συμφέρον, άλλοι με το ενδιαφέρον για τους άλλους ανθρώπους και άλλοι με το ενδιαφέρον για το καλό της κοινωνίας γενικά (βλ. σημείωση παρακάτω).

Συνοψίζοντας αυτές τις έννοιες, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να σχηματίσει στον πίνακα τρεις ομόκεντρους κύκλους γράφοντας “εαυτός”, “άλλοι” και “κοινωνία” σε κάθε κύκλο, ξεκινώντας από τον εσωτερικό. Οι διαφορετικοί λόγοι θα μπορούσαν να γραφτούν στην κατάλληλη περιοχή.

Ο/η εκπαιδευτικός τονίζει ότι η υπακοή στους νόμους δεν αποτελεί απαραίτητα ένδειξη “καλού πολίτη”. Πολλές άσχημες πράξεις έχουν διαπραχθεί από άτομα που υπάκουαν τον νόμο, λέγοντας ότι απλώς “έκαναν το καθήκον τους”. Από την άλλη πλευρά, η ιστορία δείχνει ότι κατά καιρούς ακόμα και καλοί άνθρωποι μπορεί να επιχειρήσαν να καταπατήσουν έναν συγκεκριμένο νόμο για ηθικούς λόγους.

Για να κατανοήσουν καλύτερα οι μαθητές την δύσκολη ισορροπία ανάμεσα στις νομικές και ηθικές υποχρεώσεις, ο/η εκπαιδευτικός τους ζητά να γράψουν δικές τους ιστορίες στις οποίες οι άνθρωποι (για καλούς λόγους) καταπατούν τον νόμο. Παραδείγματα μπορεί να είναι η παραβίαση του ορίου ταχύτητας για κάτι επείγον ή η εναντίωση σε έναν νόμο που είναι κακός ή άδικος.

Μερικοί από τους μαθητές διαβάζουν τα παραδείγματα δυνατά στη συζήτηση σε ολομέλεια. Ο/η εκπαιδευτικός τονίζει τότε την διάκριση ανάμεσα σε ηθικές υποχρεώσεις (τις οποίες οι άνθρωποι αναλαμβάνουν σύμφωνα με τις αξίες και τις πεποιθήσεις τους) και νομικές ευθύνες, που επιβάλλονται από τις κυβερνήσεις. Οι τάσεις ανάμεσα σε αυτά τα δύο είδη ευθυνών μπορεί να οδηγήσει τους πολίτες στην κριτική κάποιων νόμων με τους οποίους διαφωνούν και στην προσπάθεια αλλαγής τους. Μπορεί επίσης, κατά περίπτωση, να αποφασίσουν να παραβούν νόμους για ηθικά σωστούς λόγους. Η ιστορία προσφέρει πολλά παραδείγματα περιπτώσεων που νόμοι καταπατήθηκαν για διαμαρτυρία ή για εξέγερση ενάντια σε τυραννικές κυβερνήσεις. Ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να το παρουσιάσει αυτό με

τοπικά παραδείγματα. Πρέπει επίσης να τονίσει ότι τέτοιες ενέργειες δεν γίνονται εύκολα λόγω του κινδύνου που υπάρχει να υπονομευτεί το κράτος δικαίου, στο οποίο βασίζονται οι σταθερές δημοκρατίες.

Σημείωση

Το ηθικό δίλημμα που παρουσιάζεται σε αυτό το μάθημα δεν διαφέρει από το γνωστό “Heinz Dilemma” του Lawrence Kohlberg, Αμερικανού ψυχολόγου, της δεκαετίας του 1950. Αυτό ήταν ένα από τα διλήμματα που ο Kohlberg και οι συνεργάτες του έθεταν σε νέους μεταξύ 10 και 25 ετών κάθε τρία περίπου χρόνια. Διαπιστώθηκε ότι με το πέρασμα του χρόνου, ο μέσος όρος, μετακινήθηκε από τον εγωκεντρικό συλλογισμό που χρησιμοποιούσαν μικροί σε μια πιο ανθρωποκεντρική λογική όταν ήταν στην πρώιμη εφηβεία. Αργότερα, στα μέσα της εφηβείας, οι περισσότεροι εφαρμόζαν συλλογισμούς με επίκεντρο την κοινωνία, αν και το περιεχόμενο και το είδος του διλήμματος μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο συλλογισμού. Τα μικρότερα παιδιά θεωρούσαν ότι οι νόμοι και οι κανόνες είναι ανελαστικοί και χωρίς κοινωνικούς σκοπούς, και βασίζονται αποκλειστικά στην εξουσία αυτών που τους κατασκευάζουν. Στην εφηβεία, οι νέοι συνειδητοποιούν ότι οι νόμοι έχουν κοινωνικό σκοπό, μπορούν να αναθεωρηθούν, να αμφισβητηθούν και να κριθούν ως ηθικά λανθασμένοι ή άδικοι.

Μάθημα 3**Τίνος πρόβλημα είναι αυτό;****Πώς μοιράζονται οι κοινωνικές ευθύνες;**

Μαθησιακός στόχος	Εξετάζεται η κοινή φύση των κοινωνικών προβλημάτων.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές συζητούν για την υπευθυνότητα σε ορισμένα κοινωνικά ζητήματα. Ολοκληρώνουν ένα πλαίσιο σκέψης. Δίνουν γραπτά απαντήσεις στα θέματα που προκύπτουν.
Υλικά	Αντίγραφα του “γράμματος”. Πίνακας. Χαρτί για ατομικές εργασίες.
Μέθοδοι	Δομημένη κριτική ανάλυση. Ανάλυση και συζήτηση σε μικρές ομάδες. Συναίνεση και διαπραγμάτευση. Προσωπική εργασία.

Εννοιολογική μάθηση

Κοινωνικό πρόβλημα: Ένα πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίζουν όλα ή πολλά από τα μέλη μιας κοινότητας και την ευθύνη του φέρουν μέρη της κοινότητας ή όλη η κοινότητα. Η ευθύνη για ένα κοινωνικό πρόβλημα δεν βαρύνει εξίσου όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

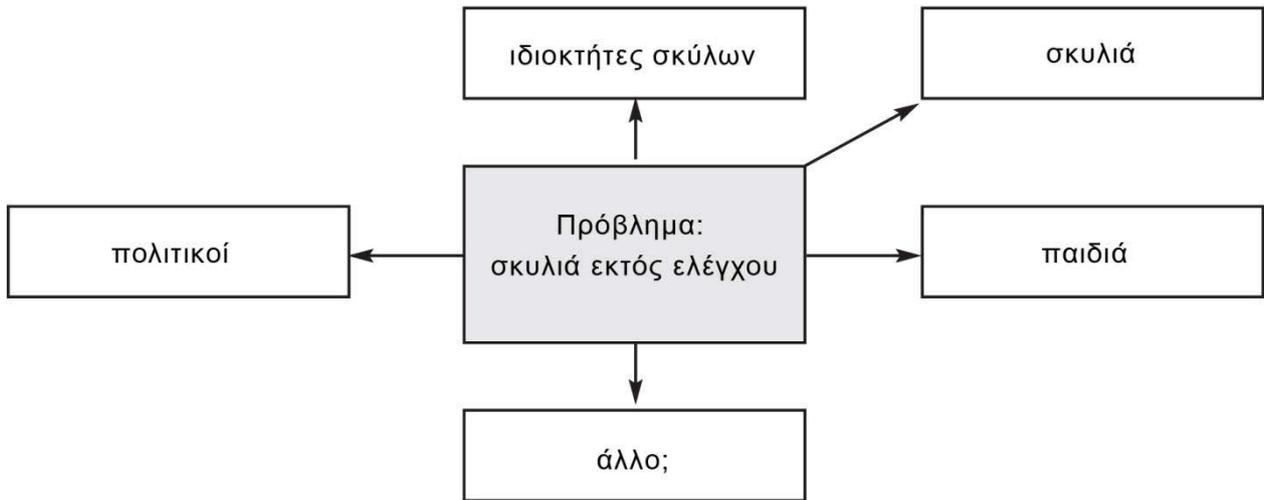
Βαθμός ευθύνης: Ο βαθμός στον οποίο κάποιος μπορεί να είναι υπεύθυνος για ένα κοινωνικό πρόβλημα.

Το μάθημα

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει μια φανταστική επιστολή προς την τοπική εφημερίδα. Η επιστολή περιέχει καταγγελίες για δύο κοινωνικά προβλήματα που ανησυχούν τους κατοίκους της πόλης.

Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από την τάξη να: α) εντοπίσει τα ζητήματα και β) κάνει έναν κατάλογο (και για τις δυο υποθέσεις) των ατόμων που μπορεί να έχουν ευθύνη. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να διευκολύνει αυτή την διαδικασία σχεδιάζοντας στον πίνακα ένα πλαίσιο σκέψης όπως το παρακάτω.

Ποιος εμπλέκεται, με οποιοδήποτε τρόπο, σε αυτό το πρόβλημα;

Ομαδική εργασία

Βήμα 1

Η τάξη χωρίζεται σε ομάδες των τριών ή τεσσάρων ατόμων. Σε κάθε μέλος της ομάδας δίνονται πόντοι αντίστοιχοι με τον αριθμό των μερών που εμπλέκονται.

Βήμα 2

Κάθε μέλος της ομάδας αρχικά κατανέμει τους πόντους στα εμπλεκόμενα μέρη σύμφωνα με το μέρος της ευθύνης που τους αναλογεί. Για παράδειγμα, τα παιδιά και οι σκύλοι μπορεί να μην πάρουν πόντους, αλλά οι ιδιοκτήτες σκύλων και οι πολιτικοί μπορεί να μοιραστούν τους πόντους ή κάποιοι να πάρουν περισσότερους πόντους.

Βήμα 3

Όταν κάθε μέλος έχει αποφασίσει, εκ περιτροπής μοιράζονται τις ιδέες τους στην ομάδα, αιτιολογώντας τις. Σε αυτό το σημείο οι αποφάσεις τους μπορούν να αλλάξουν. Στο τέλος, οι ομάδες αθροίζουν τους πόντους κάθε μέρους. Αυτό αντιπροσωπεύει την άποψη της κάθε ομάδας για το πώς πρέπει να μοιραστεί η ευθύνη.

Ο/η εκπαιδευτικός κάνει συζήτηση για τα αποτελέσματα των διαφόρων ομάδων. Επίσης διερευνά τις διαφορετικές απόψεις, ρωτώντας τους μαθητές για τους λόγους των αποφάσεών τους.

Αν υπάρχει χρόνος, η άσκηση μπορεί να επαναληφθεί με το πρόβλημα των σκουπιδιών. Ή μπορεί να αντικατασταθεί από ένα πρόβλημα σχετικό με την περιοχή του σχολείου ή πιο κοντά στα ενδιαφέροντα της ομάδας.

Σημείωση

Τα προβλήματα σε αυτά τα παραδείγματα είναι κατάλληλα για μαθητές χωρίς μεγάλη εμπειρία στη συζήτηση πολιτικών προβλημάτων. Είναι συγκεκριμένα και κατανοητά (αν και είναι δύσκολο να λυθούν). Σε τάξεις με μεγαλύτερα παιδιά ή με περισσότερες δεξιότητες μπορούν να συζητηθούν πιο λεπτά θέματα, όπως η ανεργία ή ο ρατσισμός, εφαρμόζοντας το ίδιο πλαίσιο σκέψης.

Βήμα 4: Συζήτηση που προκύπτει από την άσκηση

Στην τελική συζήτηση σε ολομέλεια, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να εξετάσουν αν γενικά οι άνθρωποι αναλαμβάνουν τις ευθύνες των πράξεών τους. Αν όχι, να σκεφτούν πώς θα πεισθούν να το κάνουν. Μπορεί η εκπαίδευση να βοηθήσει με κάποιον τρόπο; Ή είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν νέοι νόμοι ή να υπάρχουν αυστηρότερες ποινές; Αν η τοπική ή εθνική κυβέρνηση αποδεχόταν την ευθύνη για ορισμένα προβλήματα, ποιο νομίζουν οι μαθητές ότι θα ήταν το πιθανό κόστος; Επίσης, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από την τάξη να σκεφτεί τον ρόλο των νέων στην αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων αυτού του είδους. Πρέπει να απαλλάσσονται της ευθύνης λόγω ηλικίας; Πρέπει να αφήνουν τα προβλήματα της κοινότητας στους μεγάλους; Αυτά τα θέματα μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για μια ατομική γραπτή εργασία.

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι είναι αναγκαίο οι πολιτικοί σε τοπικό και εθνικό επίπεδο να γνωρίζουν τα προβλήματα από τη στιγμή που εμφανίζονται. Η πολιτική εξυπηρετεί συχνά στην αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων, ως κοινότητα. Αυτό δε σημαίνει ότι οι κυβερνήσεις μπορούν να λύσουν κάθε πρόβλημα, και πολλά προβλήματα δεν θα προέκυπταν αν οι άνθρωποι αναλάμβαναν την ευθύνη για τις συνέπειες των πράξεών τους από την πρώτη στιγμή.

Μάθημα 4

Γιατί οι άνθρωποι γίνονται ενεργοί πολίτες;

Γιατί οι άνθρωποι θέλουν να αλλάξουν την κοινωνία και πώς μπορούν να το κάνουν;

Μαθησιακοί στόχοι	Εξετάζονται οι λόγοι που κάνουν τους ανθρώπους να αναλαμβάνουν την ευθύνη για αυτούς που υποφέρουν. Διερευνάται ο ρόλος των ΜΚΟ στην κοινωνία των πολιτών.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες για να συνθέσουν μια αφήγηση. Κάνουν υποθέσεις για τα κίνητρα που ενεργοποιούν την κοινωνική συμπεριφορά. Εξετάζουν τον ρόλο των ΜΚΟ. Σε ομάδες, εξετάζουν το έργο μιας ΜΚΟ ή μιας κοινωνικής εκστρατείας. Σε ομάδες, παρουσιάζουν τα ευρήματα.
Υλικά	Αντίγραφα των δελτίων για την Jelena Santic (φυλλάδιο μαθητή 6.4), κομμένο ήδη. Υποστηρικτικό υλικό για την έρευνα των μαθητών. Υλικό για τις ομαδικές παρουσιάσεις π.χ. μεγάλα φύλλα χαρτιού, χρωματιστά στυλό.
Μέθοδοι	Ομαδική εργασία. Διαπραγμάτευση. Ηθικός συλλογισμός. Κριτική αξιολόγηση. Έρευνα. Ομαδική παρουσίαση.

Εννοιολογική μάθηση

Κοινωνική δράση: Η δράση που αναλαμβάνεται από πολίτες ή μέλη μιας κοινότητας για την αντιμετώπιση ενός κοινωνικού προβλήματος.

Πολίτης: Κάποιος που έχει νόμιμη συμμετοχή (υποκοότητα) σε μια εθνική κοινότητα. Η υπηκοότητα συνεπάγεται δικαιώματα και υποχρεώσεις, αν και οι άνθρωποι διαφέρουν στον βαθμό που αισθάνονται ευθύνη για όσα συμβαίνουν σε μια κοινότητα.

Ενεργός πολίτης: Κάποιος που αναλαμβάνει δημόσια δράση για την αντιμετώπιση ενός κοινωνικού ή κοινοτικού προβλήματος.

Μη κυβερνητική οργάνωση (ΜΚΟ): Μια οργάνωση που δημιουργείται και υποστηρίζεται από πολίτες (όχι κυβέρνηση) για να αντιμετωπίσει ένα κοινωνικό πρόβλημα. Οι ΜΚΟ είναι δημόσιες, όχι μυστικές, και εργάζονται στο πλαίσιο των κοινωνικών δομών για να επιφέρουν αλλαγή. Συχνά αντιμετωπίζουν ζητήματα στα οποία τα δικαιώματα των ανθρώπων δεν προστατεύονται ή δεν αναγνωρίζονται επαρκώς από την κυβέρνηση. Οι ΜΚΟ μπορεί να συνεργάζονται με την κυβέρνηση ή να βρίσκονται σε αντίθεση με αυτή. Οι δημοκρατικές κοινωνίες έχουν νόμους που επιτρέπουν την ύπαρξη ΜΚΟ και τους αναγνωρίζουν νόμιμα δικαιώματα και προστασίες.

Κοινωνία των πολιτών: Άνθρωποι και οργανώσεις που αναλαμβάνουν κοινωνική δράση, εκτός του κυβερνητικού έργου, θεωρούνται μέρος της κοινωνίας των πολιτών. Η κοινωνία των πολιτών αποτελεί σύνδεσμο ανάμεσα στα μεμονωμένα άτομα και τις κυβερνήσεις.

Το μάθημα

Η τάξη χωρίζεται σε ομάδες των τεσσάρων περίπου μαθητών. Ο/η εκπαιδευτικός δίνει πληροφορίες για την Jelena Santic (φυλλάδιο μαθητή 6.4). Είναι προτιμότερο αυτές να είναι κομμένες σε ξεχωριστά δελτία. Τα δελτία μοιράζονται τυχαία στα μέλη των ομάδων. Κάθε μέλος της ομάδας διαβάζει στα υπόλοιπα το δελτίο του. Στη συνέχεια η ομάδα βάζει τα δελτία σε σειρά που να βγάζει νόημα.

Ο/η εκπαιδευτικός λέει στους μαθητές να συζητήσουν τις παρακάτω ερωτήσεις στο πλαίσιο της ομάδας και, όσο είναι δυνατό, να καταλήξουν σε μια απάντηση. Τονίζεται από τον/την εκπαιδευτικό ότι ενδέχεται να υπάρχουν και διαφωνίες, αλλά μέσα από την ανταλλαγή ιδεών προκύπτουν καλύτερες απαντήσεις. Οι μαθητές καταγράφουν ατομικά τις απαντήσεις τους. Ο/η εκπαιδευτικός συζητά βασικά θέματα στην τάξη, με άξονα τις παρακάτω ερωτήσεις.

Ερωτήσεις

- Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι η Jelena Santic αναμείχθηκε στην Ομάδα 484?
- Από αυτά που γνωρίζετε για την Jelena Santic, με ποια λόγια θα την περιγράφατε;
- Γιατί νομίζετε ότι η Jelena Santic και η Ομάδα 484 δεν άφησαν την κυβέρνηση να αναλάβει δράση για αυτό που ήθελαν να κάνουν;
- Τι είδους ανάγκες προσπάθησε να καλύψει η Ομάδα 484;
- Τι είδος κοινωνίας ήλπιζαν να δημιουργήσουν η Jelena Santic και η Ομάδα 484;
- Πόσο σημαντικές θεωρείτε ότι είναι για την κοινωνία οι μη κυβερνητικές οργανώσεις (όπως η Ομάδα 484); Τι νομίζετε ότι μπορούν να πετύχουν; Σκεφτείτε τον ρόλο τους σε σχέση με το έργο των κυβερνήσεων, καθώς και σε σχέση με την κάλυψη αναγκών (δικαιωμάτων) των ανθρώπων.
- Σκεφτείτε την δική σας κοινωνία. Ποιες ανάγκες γνωρίζετε που θα μπορούσαν να ικανοποιηθούν αν αναλάμβαναν την ευθύνη ενεργά άτομα ή ΜΚΟ;

Για να δώσει ένα παράδειγμα, ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει στη συνέχεια το παρακάτω απόσπασμα από μια διεθνή έκθεση του 2003 σχετικά με τις ΜΚΟ στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη:

“Οι ΜΚΟ στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη εξακολουθούν να συμβάλουν στην εδραίωση της δημοκρατίας και της κοινωνίας των πολιτών. [...] Υπάρχουν 7.874 μη κυβερνητικές οργανώσεις στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη στο πλαίσιο των παλαιών και νέων νόμων καταγραφής. [...]

Ο τομέας των ΜΚΟ έδειξε ότι μπορούσε να διεξάγει μεγάλες δημόσιες εκστρατείες που συνηγόρησαν υπέρ της αλλαγής σε θέματα ζωτικής σημασίας για τη βοσνιακή κοινωνία, για θέματα των νέων, την ισότητα των φύλων, το περιβάλλον, την προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, κ.λπ. Μεγάλος αριθμός ΜΚΟ συνεχίζουν να προσφέρουν τις υπηρεσίες στους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης και της κοινωνικής πρόνοιας, την ανασυγκρότηση, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την προστασία του περιβάλλοντος, και την προστασία των μειονοτήτων.”²²

Ο/η εκπαιδευτικός συζητά αυτό το απόσπασμα με τους μαθητές. Αρχικά εξετάζουν αν τα έργα που αναφέρονται στην έκθεση ισχύουν και για τη χώρα τους. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός ζητά να σκεφτούν παραδείγματα που θα μπορούσαν να ενταχθούν σε αυτό το είδος project.

22. Πηγή: Αναφορά της USAID με τίτλο “2003 NGO Sustainability Index, Europe and Eurasia” σσ. 42 και 43. www.usaid.gov/locations/europe_eurasia/dem_gov/ngoindex/2003/bosnia.pdf

Ερωτήσεις

Ως τελευταία εργασία σε αυτή την ενότητα, κάθε ομάδα μπορεί να αναλάβει να κάνει μια παρουσίαση, βασισμένη στο μάθημα. Εναλλακτικά, αν υπάρχει δυνατότητα έρευνας, θα μπορούσε να εξεταστεί η ζωή ενεργών πολιτών της χώρας και να αποτελέσει αντικείμενο της παρουσίασης. Η παρουσίαση θα μπορούσε επίσης να περιλαμβάνει διεθνείς προσωπικότητες, όπως η Μητέρα Τερέζα και ο Νέλσον Μαντέλα.

Φυλλάδιο μαθητή 6.1

Ο Μίλαν κάνει μια επιλογή

Ο Μίλαν ετοιμαζόταν να φύγει για το σχολείο όταν μπήκε στην κουζίνα ο πατέρας του.

“Μίλαν, σήμερα σε χρειάζομαι στα χωράφια. Μπορείς να μην πας στο σχολείο; Οι καλλιέργειες θα καταστραφούν αν δεν τις μαζέψουμε γρήγορα.”

Αυτό στενοχώρησε τον Μίλαν.

“Πατέρα, είναι ανάγκη να πάω στο σχολείο σήμερα”, είπε, “είναι η πρώτη συνάντηση του συμβουλίου μαθητών και έχω εκλεγεί εκπρόσωπος της 8ης τάξης.”

“Αλλά δεν είσαι ο μόνος, έτσι δεν είναι;”, είπε ο πατέρας. “Δεν πειράζει αν δεν πας. Υπάρχουν και άλλοι εκπρόσωποι της 8ης, δεν υπάρχουν;”

“Ναι, αλλά αν δεν πάω θα απογοητεύσω αυτούς που με ψήφισαν. Εξάλλου, έχουμε μάθημα φυσικής σήμερα. Δεν θέλω να το χάσω. Πρέπει να περάσω τις εξετάσεις αν πρόκειται να πάω στο πανεπιστήμιο”.

Ο πατέρας του Μίλαν γρύλισε θυμωμένος.

“Μιλάς για το πανεπιστήμιο σα να μην ενδιαφέρεσαι για την οικογένειά σου. Δεν βλέπεις ότι σε χρειαζόμαστε στο σπίτι; Πώς θα μας βοηθάς αν πας στο πανεπιστήμιο; Και πού θα πας όταν θα πάρεις το πτυχίο σου; Είναι απίθανο να γυρίσεις πίσω, αυτό είναι σίγουρο”.

“Θα έπρεπε να χαιρέσαι που θέλω να κάνω κάτι στη ζωή μου”, φώναξε ο Μίλαν θυμωμένα, “σε αντίθεση με τα περισσότερα παιδιά εδώ. Δεν έχουν καμία φιλοδοξία. Θα καταλήξουν να κάνουν ό,τι και οι πατεράδες τους.”

“Δεν βλέπεις λίγο σεβασμός στη μεγαλύτερη γενιά”, απάντησε ο πατέρας, προσπαθώντας να διατηρήσει την ψυχραιμία του. “Όλη αυτή η συζήτηση για πανεπιστήμια, με αρρωσταίνει. Μοιάζει σα να έχεις ξεχάσει τις αξίες που έχουμε. Σκέφτεσαι μόνο τον εαυτό σου”.

Ο Μίλαν αναστέναξε. Όλα αυτά τα είχε ξανακούσει.

“Πατέρα, αν έχω μια καλή δουλειά, δεν θα ξεχάσω εσένα και την οικογένειά μου. Πώς φαντάζεσαι ότι θα έκανα κάτι τέτοιο; Αλήθεια, θέλεις να αφήσω το σχολείο και να μην κάνω αυτά που μπορώ; Όλοι οι καθηγητές μου λένε ότι θα μπορούσα να γίνω καλός επιστήμονας. Μπορεί κάποια μέρα να κάνω ανακαλύψεις που θα βοηθήσουν όλο τον κόσμο”.

Ο πατέρας χτύπησε το χέρι στο τραπέζι.

“Η πρώτη σου δουλειά είναι να ενδιαφέρεσαι για την οικογένειά σου και για την κοινότητα, ειδικά αυτούς τους δύσκολους καιρούς. Γεμίζεις το κεφάλι σου με όνειρα. Τι σε νοιάζει για τον αληθινό κόσμο;”

Αυτό πλήγωσε τον Μίλαν, αλλά δεν ήθελε να το δείξει. Για μια στιγμή κοίταξε τον πατέρα του με σιωπηλή περιφρόνηση. Εκείνος γύρισε και έφυγε, χτυπώντας πίσω του την πόρτα.

Ο Μίλαν κάθισε και αναστέναξε. Σκέφτηκε λίγο και πήρε την απόφασή του. Πήρε την τσάντα του και στράφηκε προς την πόρτα. Μετά σταμάτησε, έβγαλε ένα φύλλο χαρτί και κάθισε να γράφει ένα σημείωμα στον πατέρα του. Ήταν το πιο δύσκολο πράγμα που είχε κάνει στη ζωή του.

Φυλλάδιο μαθητή 6.2

Το δίλημμα του Schmitt

Η μοναχοκόρη του Schmitt είναι πολύ άρρωστη. Χρειάζεται επείγοντως εγχείρηση αλλά οι γιατροί της περιοχής ζητάνε πολλά λεφτά. Ο Schmitt δεν ξέρει τι να κάνει. Με τη γυναίκα του έχουν κάποιες οικονομίες με τις οποίες ήλπιζαν να αγοράσουν ένα μικρό μαγαζί. Θα τις έδιναν με την καρδιά τους για να σώσουν την κόρη τους, αλλά δεν είναι αρκετές.

Ο Schmitt εκλιπαρεί τους γιατρούς να κάνουν την επέμβαση με λιγότερα χρήματα, αλλά αυτοί υποστηρίζουν ότι δεν μπορούν να το κάνουν, γιατί θα ήταν άδικο για αυτούς που πληρώνουν ολόκληρο το ποσό. Ο Schmitt ζητά από συγγενείς και φίλους να του δανείσουν χρήματα, αλλά και πάλι δεν επαρκούν. Εν τω μεταξύ, η κόρη του Schmitt όλο και χειροτερεύει.

Όντας σε απόγνωση, ο Schmitt σκέφτεται να κλέψει τα χρήματα που του λείπουν για να σώσει τη ζωή της κόρης του.

Φυλλάδιο μαθητή 6.3

Τα πράγματα ξεφεύγουν από τον έλεγχο!

Εξετάστε την παρακάτω επιστολή, που δημοσιεύτηκε σε τοπική εφημερίδα.

Ως μια ομάδα κατοίκων της περιοχής, είμαστε πολύ ανήσυχοι για μια σειρά προβλημάτων που προκύπτουν επειδή οι άνθρωποι δεν αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη συμπεριφορά τους.

Πολλά σκυλιά αρχίζουν και γίνονται επικίνδυνα. Οι ιδιοκτήτες τους είτε δεν το γνωρίζουν ή δεν ενδιαφέρονται για αυτό. Οι σκύλοι κάνουν τις ακαθαρσίες τους στους δρόμους, κάτι το οποίο δεν είναι απλά δυσάρεστο αλλά μπορεί να είναι και βλαβερό για την υγεία. Μερικά σκυλιά αρπάζουν τα σκουπίδια και είναι επιθετικά. Θα πρέπει να τεθούν υπό αυστηρό έλεγχο, ειδικά όταν υπάρχουν παιδιά που παίζουν σε κοντινή απόσταση.

Πιστεύουμε, επίσης, ότι υπάρχουν πάρα πολλά σκουπίδια στην πόλη και στα προάστια. Αυτό συμβαίνει γιατί οι άνθρωποι είναι πολύ τεμπέληδες για να τα πετάξουν σωστά. Είναι άσχημο, προσελκύει αρουραίους και συμβάλλει στην εξάπλωση ασθενειών. Όταν οι άνθρωποι πετάνε εδώ και κει παλιά κουτιά από χρώματα και χημικά, αυτά καταλήγουν σε ρυάκια και ποτάμια και επηρεάζουν το πόσιμο νερού.

Γιατί οι άνθρωποι δε σκέφτονται σχετικά με τις επιπτώσεις των ενεργειών τους περισσότερο; Και γιατί δεν κάνουν οι πολιτικοί κάτι σχετικά με αυτά τα προβλήματα;

Με εκτίμηση,

Φυλλάδιο μαθητή 6.4

Κάρτες ταξινόμησης: η ζωή της Jelena Santic

<p>1. Η Jelena Santic γεννήθηκε το 1944. Ήταν Σέρβα.</p>	<p>2. Η Jelena Santic πέθανε από καρκίνο 2000.</p>
<p>3. Μετά τον θάνατο της Jelena, μερικοί φίλοι της πήραν μια πέτρα από ένα βομβαρδισμένο κτίριο στο Βελιγράδι. Ήταν ζωγραφισμένη από τα παιδιά των προσφύγων που είχαν έρθει από το Κοσσυφοπέδιο. Στη συνέχεια, η πέτρα μεταφέρθηκε ως σύμβολο στο Πάρκο Ειρήνης Jelena Santic στο Βερολίνο.</p>	<p>4. Η Jelena Santic και η Ομάδα 484 έκαναν το Project Pakrac στην Κροατία, το οποίο βοήθησε στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των Σέρβων και των Κροατών μετά τον πόλεμο το 1991. Μαζί τους σε αυτό το project ήταν εθελοντές και από τις δύο πλευρές καθώς και η διεθνής κοινότητα.</p>
<p>5. Η Jelena Santic ήταν ιδρυτικό μέλος και ηγέτης μιας οργάνωσης με το όνομα Ομάδα 484. Η Ομάδα 484 είναι μια μη-κυβερνητική οργάνωση (ΜΚΟ). Ενθαρρύνει τη μη βίαιη επίλυση συγκρούσεων, την ανεκτικότητα και τη συνεργασία ως βάση για την οικοδόμηση ανθρώπινων κοινωνιών.</p>	<p>6. Η Jelena έγραφε άρθρα κατά του εθνικισμού και του ρατσισμού, τα οποία δημοσιεύθηκαν σε διεθνές επίπεδο. Τιμήθηκε για το έργο της από μια οργάνωση που ονομάζεται Pax Christi με διεθνές βραβείο ειρήνης.</p>
<p>7. Στο Βερολίνο, υπάρχει ένα πάρκο ειρήνης με το όνομα της Jelena Santic, σε αναγνώριση του έργου της. Η Jelena είχε μιλήσει δημόσια σε αυτό το πάρκο.</p>	<p>8. Η Jelena Santic έγινε διεθνώς γνωστή ως μπαλαρίνα και δασκάλα μπαλέτου.</p>
<p>9. Η Jelena Santic ήταν ακτιβίστρια κατά του πολέμου και αγωνίστηκε για τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των ανθρώπων. Αυτή και η οργάνωσή της εργάστηκαν σκληρά για να προσφέρουν βοήθεια στους πρόσφυγες που πλημμύρισαν τη Σερβία.</p>	<p>10 . Η Ομάδα 484 πήρε το όνομά της επειδή ένα από τα πρώτα project της ήταν για 484 οικογένειες από την Κροατία που είχαν μείνει άστεγες λόγω του πολέμου. Η Ομάδα 484 πρόσφερε στους πρόσφυγες βοήθεια, ανακούφιση και συμβουλές σχετικά με τα δικαιώματά τους.</p>